

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Володимир СРМАЧЕНКО

Філософія науки

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування

Статус дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
філософії та політології

Олег КУЗЬ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробник:

Кузь О. М., д.ф.н., проф.

Чешко В. Ф., д. ф. н., проф.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Філософія науки» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Об'єктом навчальної дисципліни є наукове пізнання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні логіко-методологічні закономірності розвитку науки та її соціальні функції у сучасній цивілізації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія науки» є формування у здобувачів освітньо-наукового ступеня доктор філософії сучасного наукового світогляду, опанування плюральної методології дослідницьких програм і усвідомлення системно-методологічних (культурних, політичних, соціально-економічних, когнітивно-пізнавальних тощо) проблем, що безпосередньо або побічно пов'язані з прогресом науки і технологій та розвитком техногенної цивілізації в цілому. Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Наука як феномен культури.
2. Логіко-методологічна структура науки.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1 А
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Філософія	Методологія та організація наукових досліджень
	Управління людськими ресурсами в публічному адмініструванні
	Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	РН1. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	
СК5. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	
СК11. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.	

ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	РН2. Знати та дотримуватися основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (педагогічній) діяльності.
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	
СК5. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	
СК11. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.	
ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	РН3. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.
СК2. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.	
СК5. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	
СК6. Здатність ініціювати, організовувати та управляти інноваційними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування.	
СК11. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.	
ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	РН6. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати пріоритетні напрями сталого розвитку на різних рівнях публічного управління та адміністрування.
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	
СК5. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	
ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	РН8. Уміти узагальнювати законодавчі та нормативні акти, передбачаючи правові та соціально-економічні ризики та наслідки запроваджених правових норм.
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	
СК5. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	

СК6. Здатність ініціювати, організувати та управляти інноваційними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування.	
СК11. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.	
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	РН9. Уміти адаптувати й застосовувати сучасні моделі/підходи до управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації організаційних структур управління на різних рівнях публічного управління та адміністрування.
ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	РН10. Уміти отримувати науково-прикладні результати, які сприяють розв'язанню сучасних проблем в стратегічному розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.
ЗК4. Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	
СК5. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	
СК6. Здатність ініціювати, організувати та управляти інноваційними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування.	
СК11. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.	
ЗК1. Здатність до оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.	РН11. Уміти використовувати знання, вміння та навички щодо управління людськими ресурсами та розвитку професійного потенціалу в сфері публічного управління та адміністрування.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наука як феномен культури

Тема 1. Наука як культурно-цивілізаційний феномен

Історія науки. Виникнення передумов наукових знань в стародавньому світі. Зародження і розвиток класичної науки. Некласична наука. Постнекласична наука. Наука і практика. Наука і суспільство. Багатоманітність форм знання. Наукове і позанаукове знання. Наукове знання як система, його особливості і структура. Класифікація наук і проблема періодизації історії науки. Спадковість, єдність кількісних і якісних змін у розвитку науки.

Диференціація та інтеграція наук, взаємодія наук та їх методів. Посилення математизації, теоретизації та діалектизації науки. Динаміка наукового знання.

Наука як соціокультурний феномен. Наука, людина, повсякденність. Наука як відповідь на людські потреби. Етика науки. Філософський портрет вченого. Професійна і соціальна відповідальність вченого.

Тема 2. Генеза і еволюція науки

Філософія науки. Співвідношення філософії і науки. Формування науки як професійної діяльності. Виникнення дисциплінарно-організованої науки. Предметна сфера філософії науки. Виникнення філософії науки як напряму сучасної філософії. Етапи розвитку філософії науки. Позитивізм. Емпіріокритицизм. Неопозитивізм. Пост-позитивізм. Особливості філософії науки кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Тема 3. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки

Різні підходи до визначення соціального інституту науки. Історичний розвиток способів трансляції наукових знань (від рукописних видань до сучасного комп'ютера). Історичний розвиток інституційних форм наукової діяльності. Наукові співтовариства та їх історичні типи: республіка вчених (XVII – XVIII ст.), наукові співтовариства епохи дисциплінарно організованої науки (XIX – ХХ ст.); формування міждисциплінарних спів-товариств науки ХХ сторіччя. Наукові школи. Підготовка наукових кадрів. Комп'ютеризація науки та її соціальні наслідки. Наука й економіка. Наука і влада. Проблема секретності й закритості наукових досліджень і державного регулювання науки. Політизована наука.

Тема 4. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання (економічні науки)

Проблема істинності й раціональності у соціально-гуманітарних науках. Текст як особлива реальність і "одиниця" методологічного і семантичного аналізу соціально-гуманітарного знання. Герменевтика і круг герменевтики. Соціальна верифікація наукового знання у соціогуманітарних, технологічних і природничих науках. Пояснення, розуміння, інтерпретація у соціальних і гуманітарних науках. Пояснення і розуміння в соціології, історичній, економічній і юридичній науках, психології, філології, культурології. Інформаційні технології та інформаційна культура. Концепція трансгуманізму і еволюційне майбутнє людини.

Змістовий модуль 2. Логіко-методологічна структура науки

Тема 5. Логіка й методологія науки

Метод і методологія. Класифікація методів. Основні моделі співвідношення філософії і спеціальних наук. Функції філософії в науковому пізнанні.

Загальнонаукові методи і прийоми дослідження. Нормативний характер методологічних принципів науки. Загальнонаукові методологічні принципи як вимоги до наукової теорії. Вимога перевірюваності або принцип спостереження. Вимога максимальної узагальненості теорії або її пояснювальної сили. Вимога передбачувальності сили теорії. Вимога принципової простоти теорії. Розуміння і пояснення.

Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, фальсифікаціонізм, конвенціоналізм, історизм. Критицизм і раціональність в концепції К. Поппера. Релятивність норм пізнавальної діяльності (М. Полані). Еволюційна епістемологія і еволюційна програма Ст. Тулміна. Історико-еволюціоністський напрям (Т. Кун). Логіко-нормативна модель зростання знання в науково-дослідницькій програмі І. Лакатоса. Плюралізм в епістемології П. Фейєрабенда. Тематичний аналіз науки (Дж. Холтон).

Стилі наукового мислення та методологічні проблеми конкретних наук. Стиль наукового мислення як конкретно-історичний спосіб існування ідеалів і норм наукового дослідження, що відповідає науковій картині світу свого часу. Методологічні принципи як складова стилю

наукового мислення, історичний характер методологічних принципів конкретних наук, їх евристична роль.

Філософська методологія та її застосування у сфері соціально-гуманітарного знання.

Тема 6. Гносеологія та епістемологія

Класична і неklasична раціональність: розум і культура. Багатоманітність форм раціональності. Раціональність як спосіб ставлення людини до світу. Структура і типологія раціональності.

Детермінанти розвитку наукової раціональності. Історичні типи наукової раціональності. Глобальні наукові революції і зміна історичних типів наукової раціональності. Класичний ідеал раціональності і його втілення в історичному типі раціональності класичної науки. Виявлення обмеженості класичному ідеалу раціональності під час наукової революції початку ХХ століття. Некласична і постнеklasична наукова раціональність.

Наукове знання як складна система, що розвивається. Різноманіття типів наукового знання. Емпіричний і теоретичний рівні, критерії їх розрізнення. Особливості емпіричної і теоретичної мови науки. Структура емпіричного знання. Експеримент і спостереження. Емпіричні факти. Процедури формування факту. Проблема теоретичного навантаження факту. Структура теоретичного знання. Теоретичні моделі як елемент внутрішньої організації теорії. Обмеженість гіпотетико-дедуктивної концепції теоретичних знань. Роль конструктивних методів у дедуктивному розгортанні теорії. Парадигма. Математизація теоретичного знання. Ідеали і норми дослідження та їх соціокультурна розмірність. Наукова картина світу, її функції: картина світу як онтологія, як форма систематизації знання, як дослідницька програма. Роль філософських ідей і принципів у обґрунтуванні наукового знання.

Раціональність в когнітивних і соціальних системах. Соціокультурні та екзистенційні передумови кризи наукової раціональності. Наука як форма панування і фактор відчуження. Проблема налагодження зв'язку науки з життєвим світом людини. Наукова раціональність і техніка. Технізація і життєвий світ. Раціоналістичний проєкт модерну та його критика. Сучасна філософія науки на шляху до нового розуміння наукової раціональності.

Тема 7. Онтологія науки

Дуалістичний зміст категорії "онтологія науки". Причинність, детермінізм, синергетика. Матерія, енергія та інформація як фундаментальні категорії науки. Загальна характеристика еволюції концепцій детермінізму. Філософські основи дослідження систем, що самоорганізуються. Роль нелінійної динаміки і синергетики щодо розвитку сучасних уявлень про системи, що історично розвиваються. Глобальний еволюціонізм як синтез еволюційного і системного підходів.

Природа цінностей та їхня класифікація. Концепції цінностей І. Канта, В. Дільтея, Г. Ріккєрта. Принципи "логіки соціальних наук" К. Поппера. Оцінні судження в науці та необхідність "ціннісної нейтральності" в соціальному дослідженні. Позанаукові критерії валідності, доведеності наукового знання: принципи краси та простоти в соціально-гуманітарному пізнанні.

Тема 8. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)

Головні характеристики сучасної постнеklasичної науки. Конвергенція ідеалів природничо-наукового і соціально-гуманітарного пізнання. Сучасні процеси диференціації та інтеграції наук. Зв'язок дисциплінарних і проблемно-орієнтованих досліджень. Проблема гуманітарного контролю щодо науки і високих технологій. Екологічна і соціально-гуманітарна експертиза науково-технічних проєктів. Криза ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження. Проблема науки і технологій як джерела екзистенціального ризику. Постнеklasична наука і світоглядні настанови техногенної цивілізації. Сцієнтизм і антисцієнтизм. Включення соціальних цінностей до відбору стратегій дослідницької діяльності.

Сучасні процеси диференціації та інтеграції наук. Зв'язок дисциплінарних та

міждисциплінарних досліджень. Роль нелінійної динаміки та синергетики у розвитку сучасних уявлень про системи, що історично розвиваються. Глобальний еволюціонізм як синтез еволюційного та системного підходів. Залучення соціальних цінностей до процесу відбору стратегій дослідницької діяльності. Проблема гуманітарного контролю в науці та високих технологіях.

Криза ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження та проблема ідеологізованої (політизованої) науки. Зміна світоглядних настанов техногенної цивілізації. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Наука та паранаука. Наукова раціональність і проблема діалогу культур. Роль науки щодо подолання сучасних глобальних криз.

Роль соціально-гуманітарних наук у соціальних трансформаціях. Соціально-гуманітарні науки як культурний феномен. Конвергенція науково-природничого та соціально-гуманітарного знання. Соціально-гуманітарні науки та влада. Соціально-гуманітарні науки та мораль. Соціальна відповідальність вченого. Участь соціально-гуманітарних наук в експертизах соціальних проєктів і програм. Перспективи їхнього розвитку в сучасному суспільстві.

Перелік семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведені у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Філософія науки» використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції (тема 1, 8), міні-лекції (тема 8), дискусії (тема 4), роботу в малих групах (тема 6).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у аспірантів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у аспірантів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє аспіранту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань аспірантів. Оцінювання знань аспіранта під час лекційних, семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

робота на лекції: 0,5 балів за кожне заняття; загальна кількість балів – 4

участь у обговоренні питань семінарського заняття: 0,5 балів за кожне заняття; загальна кількість балів – 4.

доповідь: максимальна кількість балів за кожну доповідь – 4; загальна кількість балів – 24.

експрес-опитування: максимальна кількість балів за кожне опитування – 4; загальна кількість балів – 16;

письмове есе та доповідь за результатами есе: максимальна кількість балів – 12.

Підсумковий контроль знань та компетентностей аспірантів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння аспірантом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня

знань та ступеня опанування аспірантами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 4-х завдань (2 стереотипних, 1 діагностичне та 1 евристичне завдання), які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки аспіранта і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Аспіранта слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеної в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС»

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мах бал	
Змістовий модуль 1				
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 1	Лекція	Тема 1. Наука як культурно-цивілізаційний феномен	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Соціокультурна природа та багатовимірність феномена науки. Основні визначення та терміни. 2. Наука з точки зору теорії цивілізації. Традиціоналістський і техногенний типи цивілізаційного розвитку та їх базисні цінності. 3. Генеза та еволюція техногенної цивілізації. 4. Сучасна фаза еволюції техногенної цивілізації ("суспільство ризику"). 5. Специфіка та цінність наукової раціональності. Наука у системі духовної культури.	участь у обговоренні питань семінарського заняття доповідь	0,5 4

		6. Соціальний статус науки. Сцієнтизм та антисцієнтизм як альтернативні цивілізаційні моделі.		
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 2. Генеза і еволюція науки	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Періодизація розвитку науки. 2. Пранаука і наука у власному значенні слова. Дві стратегії породження знань. 3. Загальний огляд розвитку науки. Поняття дослідницької програми.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	0,5 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Наука як соціальний інститут. Соціологія та культурологія науки	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Теоретичні засади визначення статусу науки у системі соціальних інститутів сучасного суспільства. 2. Організація та еволюція наукового етосу. 2.1. Етос Мертона (етос класичної науки). 2.2. Сучасна (постакадемічна) наука і науковий етос Зімана.	участь у обговоренні питань семінарського заняття експрес-опитування	0,5 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; Підготовка до експрес-опитування		
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Соціокультурна детермінація наукового та технологічного знання (економічні науки)	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Тематичний аналіз науки 2. Основні механізми сполучної еволюції культури та наукового пізнання. 3. Конвергентні інформаційні технології (технології керованої еволюції) та еволюційне майбутнє людини.	участь у обговоренні питань семінарського заняття доповідь експрес-опитування	0,5 4 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; Підготовка до експрес-опитування		

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
	Змістовий модуль 2			
	Аудиторна робота			
Тема 5	Лекція	Тема 5. Логіка й методологія науки	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Наукове знання як система, що розвивається. Психофізіологічна проблема. 2. Демаркація та верифікація наукового знання. 3. Різноманіття формальних типів та рівні організації наукового знання. 4. Структура теоретичного знання.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	0,5 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
	Аудиторна робота			
Тема 6	Лекція	Тема 6. Гносеологія та епістемологія	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Проблема істини та її критеріїв в епістемології. Варіанти вирішення. 2. Практика наукового дослідження як перехід від емпіричного (наукових фактів) до наукової теорії. Природничі науки	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь експрес-опитування	0,5 4 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до експрес-опитування		
	Аудиторна робота			
Тема 7	Лекція	Тема 7. Онтологія науки	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Дуалістична інтерпретація змісту категорії онтологія науки. 2. Категорії "причинність" та "детермінізм" в онтології науки. 3. Субстанція, енергія та інфор-мація як складові сучасної нау-кової картини світу, що розви-вається. Системи, що самоорга-нізуються. 4. Наукові онтології й наукова картина світу.	участь у обговоренні питань семінарського заняття експрес-опитування доповідь	0,5 4 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка есе		

Тема 8	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 8. Еволюційна епістемологія (динаміка та закономірності зростання наукового знання)	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1. Особливості й парадокси процесу наукового пізнання. 2. Моделі еволюції (зростання) наукового знання. 3. Соціологічні моделі еволюції науки (теоретична соціологія науки). 4. Постакадемічна фаза еволюції науки та механізми соціальної детермінації процесу наукового пізнання.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; письмове есе доповідь за результатами есе	0,5 12
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Іспит			40	

Рекомендована література

Основна література:

1. Горбатюк Т. В. Світ як транзитне мега-суспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. – Київ : Медінформ, 2016. – 407 с.
2. Горський В. С. Історія української філософії : навчальний посібник / В. С. Горський. – Київ : Наукова думка, 2001. – 376 с.
3. Губерський Л. В. Філософія : навч. посіб. Л. В. Губерський / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко ; за ред. І. Ф. Надольного. – 3 -те вид., стер. – Київ. : Вікар, 2003. – 457 с.
4. Данильян О. Г. Філософія: підручник. – Харків : Право, 2019. – 432 с.
5. Кузь О. М. Філософія науки : навч. посіб. / І. П. Білецький, О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2005. – 128 с
6. Філософія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко, І. В. Жеребятнікова та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 272 с.
7. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – Київ : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.

Додаткова література:

8. Білоус Т. М. Натуралізм у сучасній філософії науки: когнітивні засади // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. Філософія. – 2013. – Вип. 663–664. – С. 246–252.
9. Добронравова І. С. Практична філософія науки [Електронний ресурс] : зб. наук. праць. – Суми, 2017. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua>.
10. Рассел Б. Історія західної філософії / Б. Рассел ; пер. з англ. – Київ. : Основи, 1995. – 760 с.
11. Філософія. Релігієзнавство. Логіка (теоретичний курс) : навч. посіб. для студ. закладів вищої освіти / під ред. Чешко В. Ф. –Харків : ВД"Інжек", 2008. –560 с.
12. Cheshko V. T. Metaphysics of controlled evolution (anthropic principle, evolutionary epistemology and ethics of nano-bio technologies) / V. T. Cheshko, Y. V. Kosova, V. I. Glazko // Advances in Social Sciences Research Journal. - 2018. - Vol. 5, No 2. - P. 71-85.

Інформаційні ресурси:

13. Бібліотека ім. В. Вернадського – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
14. Інститут філософії ім. Г. Сковороди – Режим доступу: <http://www.filosof.com.ua>.
15. Найвидатніші філософи світу та України – Режим доступу: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.
16. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Філософія науки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=4226>.
17. Тексты Философия XX–XXI вв. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.oba.wallst.ru/library/tema/sc/filos/for/xx_age.htm
18. Философия без границ [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://platona.net>.